Rozdział I. Sport, gra komputerowa, *gaming*. Ustalenia terminologiczne

1. Wprowadzenie

Podejmując rozważania dotyczące prawnej istoty stosunkowo nowej aktywności, którą jest sport elektroniczny, za niezbędne uznać należy poczynienie stosownych założeń terminologicznych. Wobec braku odpowiednich definicji legalnych konieczność powyższa odnosi się, przede wszystkim, do ustalenia zakresu znaczeniowego tego zjawiska. Przyjmując najbardziej ogólny, a zarazem najbardziej intuicyjny punkt widzenia, przez sport elektroniczny należałoby rozumieć po prostu sport odbywający się w środowisku elektronicznym albo sport (współzawodnictwo sportowe) polegający na uczestnictwie w grze elektronicznej. W konsekwencji, dla scharakteryzowania istoty sportu elektronicznego, konieczne jest odniesienie tej płaszczyzny do utrwalonych w literaturze oraz występujących w prawie powszechnie obowiązującym terminów sportu oraz gry. Biorąc pod uwagę przedmiot takiej działalności za potrzebne uznano również odniesienie się do specyfiki gier prowadzonych w środowisku elektronicznym.

Propozycja rozumienia zjawiska sportu elektronicznego zostanie oparta na cechach wyprowadzonych z powyżej wskazanych pojęć wyjściowych. Już na wstępie należy również odnotować, że w niniejszej monografii zamiennie posługuję się określeniami sportu elektronicznego oraz e-sportu, traktując je za równoznaczne.

2. Istota i prawne pojęcie sportu

Sport stanowi jeden z najistotniejszych fenomenów społecznych XX oraz XXI w. Jest to zarazem obszar działalności niebywale zróżnicowanej oraz wielopłaszczyznowej. W zależności od punktu widzenia, może być

on postrzegany m.in. jako zjawisko społeczne, kulturowe, obszar działalności gospodarczej, a nawet jako pole rywalizacji w ramach polityki międzynarodowej. Wieloznaczność tego pojęcia zauważono m.in. w Wielkiej encyklopedii PWN, gdzie (wśród wielu możliwych definicji) sport to „z założenia pokojowe współzawodnictwo, którego istotę stanowi indywidualna lub zespołowa rywalizacja (wg określonych reguł) prowadzona zgodnie z zasadami *fair play* oraz dążenie do osiągnięcia jak najlepszych wyników, podejmowane także m.in. w celu rekreacji i doskonalenia własnych cech fizycznych"[1]. W Wielkim słowniku języka polskiego PWN przez sport rozumie się „ćwiczenia i gry mające na celu rozwijanie sprawności fizycznej i dążenie we współzawodnictwie do uzyskania jak najlepszych wyników oraz wyrabianie pewnych cech charakteru, jak np. wytrwałość, lojalność, przestrzeganie zasad"[2]. W zakresie ustalonego w powyższy sposób terminu, umiejscowiono następnie „sport kwalifikowany", czyli nastawiony na osiąganie, dzięki długotrwałemu intensywnemu treningowi, rekordowych wyników i zwyciężanie na zawodach sportowych oraz „sport rekreacyjny" (masowy), uprawiany wyłącznie w celu utrzymania sprawności fizycznej lub regeneracji sił, stanowiący rozrywkę i zabawę, przeznaczony dla ogółu i będący jedną z form czynnego wypoczynku[3].

Stosowną definicję zawiera też Mała encyklopedia sportu, w której przedmiotowe zjawisko tłumaczy się jako świadomą oraz dobrowolną działalność człowieka, podejmowaną głównie dla zaspokojenia potrzeby zabawy, popisu, walki, a także wewnętrznego doskonalenia się w drodze systematycznego rozwoju cech fizycznych, umysłowych i wolicjonalnych[4].

W literaturze, do najczęściej cytowanych zaliczyć należy rozbudowaną definicję sportu, przyjętą przez *W. Lipońskiego*. W pierwszej kolejności Autor ten podkreśla łacińskie podłoże tego pojęcia wskazując na słowo *disportare,* które powinno być rozumiane jako „oddalanie się od miejsca czynności codziennych dla rozrywki i odpoczynku"[5]. Rodowód powyż-

[1] *J. Wojnowicz* (red.), Wielka encyklopedia PWN, Tom 25, Warszawa 2004, s. 454.

[2] *S. Dubisz* (red.), Wielki słownik języka polskiego PWN, Tom r–t, Warszawa 2018, s. 502.

[3] *Ibidem*, s. 502–503.

[4] *K. Hądzelek* (red.), Mała encyklopedia sportu, Tom 2, Warszawa 1987, s. 439.

[5] *W. Lipoński*, Humanistyczna encyklopedia sportu, Warszawa 1987, s. 312.

szy wskazuje również *S. Fundowicz* zwracając uwagę na budowę określenia *disporto* (przedrostek *dis* znaczy „poza", zaś *porta* – „brama")[6]. Termin „sport" *W. Lipoński* tłumaczy natomiast jako świadomą aktywność człowieka, na której istotę składają się, po pierwsze – indywidualne lub zespołowe współzawodnictwo ludzi (także z udziałem zwierząt) w pokonywaniu czasu, przestrzeni, przeszkód naturalnych lub sztucznych oraz przeciwnika (przy czym elementy te występują łącznie lub rozdzielnie w proporcjach zależnych od dyscypliny sportu); po drugie – doskonalenie walorów fizycznych takich jak siła, szybkość, skoczność, wytrzymałość, zręczność i precyzja działania, równolegle do doskonalenia sił psychicznych, w tym cech woli i charakteru, zasad moralnych i umiejętności taktyczno-koncepcyjnych; po trzecie – dobrowolność uczestnictwa; po czwarte – podporządkowanie się regułom gry (skodyfikowanym, uznawanym zwyczajowo lub doraźnie umownym, wynikającym z istoty danej dyscypliny lub konkurencji), a pod względem etycznym zasadzie *fair play*; oraz po piąte – brak bezpośrednich celów pozasportowych np. militarnych albo produkcyjnych[7].

Rozbudowaną i specjalistyczną definicję sportu zaproponował też *M. Demel*, wymieniając szereg konstytutywnych cech tego zjawiska, a to: niezależność motywów uprawiania sportu od podstawowych potrzeb życiowych; towarzyszące dodatnie emocje; brak efektu materialnego; ruchowy charakter działania; systematyczność w dążeniu do osiągania maksymalnych wyników; element współzawodnictwa jako jeden z zasadniczych bodźców oraz podporządkowanie normom umożliwiającym wymierność i porównywalność wyników[8]. Kluczowe desygnaty sportu formułuje też *Z. Jaworski* zaliczając do nich cztery fundamentalne cechy, tj. występowanie struktur organizacyjnych, w ramach których odbywa się uprawianie sportu; systematyczny trening oraz podporządkowanie regułom selekcji i współzawodnictwa[9].

---

[6] *S. Fundowicz*, Prawo sportowe, Warszawa 2013, s. 15.

[7] *W. Lipoński*, Humanistyczna encyklopedia sportu, s. 312; *H. Radke*, [w:] *M. Leciak* (red.), Prawo sportowe, Warszawa 2018, s. 4; *A. Maciejewski*, Ewolucja definicji sportu, Miesięcznik literacki Akant 10.12.2017 r.

[8] *M. Demel, A. Skład*, Teoria wychowania fizycznego, Warszawa 1970, s. 18–19, [za:] *A. Stępnik*, E-sport z perspektywy teorii sportu, Homo Ludens 2019, Nr 1, s. 216.

[9] *Z. Jaworski*, Sport z dystansu. Fakty i refleksje, Warszawa 2015, s. 15 i n.

Wśród wielu innych prób definiowania omawianego pojęcia uwagę zwraca również punkt widzenia przedstawiony przez *Z. Czernego* już w 1912 r. Opiera się on na założeniu, że sportem może być *de facto* każda czynność, w zależności od sposobu jej wykonywania[10]. „Ów" sposób wymaga z kolei jednoczesnego zaistnienia dwóch warunków, tj. wystąpienia elementu współzawodnictwa oraz podporządkowania z góry ustalonym regułom. Konkludując Autor ten zauważa w konsekwencji, że „taka sama czynność, raz nie musi być sportem, drugi raz staje się nim, gdy przy wykonaniu jej dołączą się wspomniane dwie cechy. Sport nie jest pewną określoną czynnością, lecz jest metodą stosować się mogącą przy wykonaniu dowolnych czynności, które przez to stają się sportem"[11].

Do istoty sportu nawiązują również Autorzy prawniczych opracowań naukowych, w tym przede wszystkim, poświęconych problematyce tzw. prawa sportowego[12]. *A. Wach* przyjmuje rozumienie sportu jako czynności fizycznych, za pośrednictwem których człowiek dąży do zmierzenia swoich sił z innymi osobami, przy posiadaniu woli pokonania rywalizującego przeciwnika[13]. Pojęcie sportu, na potrzeby występującej na tym polu odpowiedzialności karnej, rozpatrywał przede wszystkim *A.J Szwarc*[14]. Jako podłoże konfliktów (w tym przede wszystkim sporów prawnych) termin „ów" analizowali także m.in. *A. Wach*[15] oraz

[10] *Z. Czerny*, Zagadnienie stosunku sportu do kultury, Taternik 1912, Nr 1, s. 10–11.

[11] *Ibidem*, s. 11.

[12] Na temat istoty prawa sportowego zob. m.in. *M. Leciak* (red.), Prawo sportowe; *E.J. Krześniak*, Kluby i organizacje sportowe w prawie polskim na tle rozwiązań zagranicznych, Warszawa 2016; *B. Rischka-Słowik*, Konstytucja sportu w Unii Europejskiej, Warszawa 2014; *S. Fundowicz*, Prawo sportowe; *D. Kornobis-Romanowska* (red.), Sport w prawie europejskim, współczesne wyzwania dla teorii i praktyki, Warszawa 2014; *E.J. Krześniak*, Ustawa o sporcie. Komentarz, Warszawa 2020; *H. Goik*, Specyfika porządku i prawa sportowego – wprowadzenie do problematyki umów o uprawianie sportu, [w:] *M. Pazdan, W. Popiołek, E. Rott-Pietrzyk, M. Szpunar* (red.), Europeizacja prawa prywatnego, t. II, Warszawa 2008; *M. Biliński,* Prawo sportowe w aktywności naukowo-badawczej oraz kształceniu prawniczym", [w:] *A.J. Szwarc* (red.), Polskie Towarzystwo Prawa Sportowego w kontekście kształtowania się polskiego prawa sportowego, Poznań 2019.

[13] *A. Wach*, Alternatywne formy rozwiązywania sporów sportowych, Warszawa 2005, s. 21.

[14] Zob. *A.J. Szwarc*, Karnoprawne funkcje reguł sportowych, Poznań 1977, s. 22.

[15] *A. Wach*, Alternatywne formy.

P. Jóźwiak[16]. Szereg możliwych sposobów pojmowania fenomenu sportu przedstawił również *S. Fundowicz*[17]. Do klasycznego ujęcia sportu nawiązali *E.J. Krześniak*[18] oraz *M. Badura*, *H. Basiński*, *G. Kałużny* i *M. Wojcieszak*, zwracający uwagę, że substancję sportu stanowi przestrzeganie szeregu z góry przyjętych reguł oraz instytucjonalizacja współzawodnictwa[19]. Rozbudowaną analizę społecznego zjawiska sportu przedstawiła też *B. Rischka-Słowik*, zauważając, w szczególności, jego walory kulturowe, postępującą komercjalizację i profesjonalizację oraz rozbudowaną płaszczyznę organizacyjną[20].

Z punktu widzenia występujących zagadnień prawnych, dość często napotkać można przedstawianie zjawiska sportu w ujęciu wąskim oraz szerokim[21], przy czym nie są one zawsze przeprowadzane według tożsamych kryteriów podziału. W szczególności, sport można postrzegać jako płaszczyznę amatorską albo profesjonalną, wyczynową albo rekreacyjną, wreszcie zinstytucjonalizowaną albo niepodporządkowaną regułom organizacyjnym. To właśnie ostatnia z przedstawionych klasyfikacji pełni rolę kluczową ponieważ znajduje swoje odzwierciedlenie w podstawowych dla podjętego zagadnienia, prawnych uwarunkowaniach działalności sportowej. Należy przy tym podkreślić, że legalna definicja sportu jest od lat obecna w polskim ustawodawstwie.

W ustawie z 3.7.1984 r. o kulturze fizycznej[22] sportem nazwano proces polegający na doskonaleniu sprawności psychofizycznej, zaspakajający potrzeby rywalizacji i dążenia do osiągania wyników w ramach społecznie akceptowanych zasad współzawodnictwa. Do pojęcia sportu nawiązano również w kolejnej regulacji obejmującej swoim za-

[16] *P. Jóźwiak*, Odpowiedzialność dyscyplinarna w sporcie, Poznań 2014, s. 47 i n.

[17] Zob. *S. Fundowicz*, Prawo sportowe, s. 15 i n.

[18] *E.J. Krześniak*, Kluby i organizacje sportowe w prawie polskim na tle rozwiązań zagranicznych, s. 29.

[19] Por. *M. Badura, H. Basiński, G. Kałużny, M. Wojcieszak,* Ustawa o sporcie. Komentarz, Lex/el. 2011, komentarz do art. 2.

[20] Zob. *B. Rischka-Słowik*, Konstytucja sportu Unii Europejskiej, s. 27 i n.

[21] Por. m.in. *H. Radke*, [w:] *M. Leciak* (red.), Prawo sportowe, s. 6–8; *K. Wojciechowski*, Widowisko sportowe w telewizji. Widowisko sportowe i dobra z niego jako dobra chronione w świetle polskiego prawa prywatnego, Warszawa 2005, s. 24; *M. Biliński*, Sport, [w:] *A. Walaszek-Pyzioł* (red.), Wielka Encyklopedia Prawa, t. XVII. Prawo publiczne gospodarcze, Warszawa 2019, s. 317–318.

[22] Dz.U. Nr 34, poz. 181 (akt utracił moc).

kresem problematykę kultury fizycznej[23]. Został on zdefiniowany jako forma aktywności człowieka, mająca na celu doskonalenie jego sił psychofizycznych, indywidualnie lub zbiorowo, według reguł umownych. Co więcej, na potrzeby tamtego aktu prawnego sformułowano również definicję sportu wyczynowego (forma działalności człowieka, podejmowana dobrowolnie, w drodze rywalizacji, dla uzyskania maksymalnych wyników sportowych), jak również sportu profesjonalnego (rodzaj sportu wyczynowego, uprawiany w celach zarobkowych). Warto zauważyć, że ustawodawca jednocześnie zdecydował, że sport pojmowany w powyższy sposób stanowić miał jeden z podstawowych instrumentów służących realizacji celów kultury fizycznej[24]. Rozwiązanie to przyczyniło się do utrwalenia schematu, w ramach którego sport umiejscawia się jako element tej, szerszej całości[25]. Wymaga w tym miejscu podkreślenia, że obowiązek popierania rozwoju kultury fizycznej został wyrażony już na płaszczyźnie konstytucyjnej[26]. W latach 2005–2010 w krajowej przestrzeni prawnej funkcjonowało również określenie tzw. „sportu kwalifikowanego"[27], obejmującego formy aktywności związane z uczestnictwem we współzawodnictwie sportowym, organizowanym lub prowadzonym w określonej dyscyplinie sportu przez polski związek sportowy lub podmioty działające z jego upoważnienia[28].

W aktualnym stanie prawnym, zgodnie z art. 2 ust. 1 SportU, za sport należy uznawać wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach. Co niezmiernie istotne z punktu widzenia niniejszej monografii, w aktualnym stanie prawnym za sport traktuje się też współzawodnictwo oparte

[23] Ustawa z 18.1.1996 r. o kulturze fizycznej (Dz.U. Nr 25, poz. 113).

[24] Zob. art. 2 ust. 2 pkt 2 KultFizU.

[25] Zgodnie z art. 3 pkt 1 KultFizU przez kulturę fizyczną rozumiano wiedzę, wartości, zwyczaje oraz działania podejmowane dla zapewnienia rozwoju psychofizycznego, wychowania, doskonalenia uzdolnień i sprawności fizycznej człowieka, a także dla zachowania oraz przywracania jego zdrowia.

[26] Art. 68 ust. 5 Konstytucji RP.

[27] Szerzej na temat sportu kwalifikowanego zob. *W. Cajsel*, Ustawa o sporcie kwalifikowanym. Komentarz, Warszawa 2006.

[28] Art. 3 pkt 3 SportKwU.

na aktywności intelektualnej, którego celem jest osiągnięcie wyniku sportowego. Należy również zauważyć, że razem z wychowaniem fizycznym[29] i rehabilitacją ruchową[30] sport jest wciąż postrzegany przez ustawodawcę jako element składowy kultury fizycznej[31].

Wymaga odnotowania, że do pojęcia sportu nawiązano także w wielu innych aktach prawnych, przy czym termin ten nie jest na ich potrzeby odmiennie definiowany. Przede wszystkim wymienić w tym miejscu należy ustawę z 21.4.2017 r. o zwalczaniu dopingu w sporcie[32], która nie wyjaśnia określenia „sport", mimo że zakres przedmiotowy tej regulacji jednoznacznie do niego nawiązuje. Podobny brak zaobserwować można na gruncie ustawy z 20.3.2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych[33]. Warto zauważyć, że ustawa ta posługuje się natomiast m.in. określeniami „współzawodnictwa sportowego"[34], „obiektu sportowego"[35] oraz „sportu powszechnego"[36]. W tym stanie rzeczy nadanie sensu powyższym zwrotom będzie musiało nastąpić w oparciu o znaczenie jakie terminowi „sport" przypisano w art. 2 SportU. Tożsamy wniosek należy odnieść również do określeń, które znalazły się w ustawie z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy[37] (pojęcie działalności sportowej zawarte w art. 304^5 § 1), w ustawie z 26.7.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych[38] (pojęcie zawodów sportowych oraz przychodów z uprawiania sportu, o których mowa w art. 13 pkt 2) albo w ustawie z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym[39] (zwrot „urządzenia sportowe" zawarty w art. 7 ust. 1 pkt 10). Wskazane okoliczności znacząco wzmacniają rolę definicji sportu zawartej w art. 2 SportU. Już w tym miejscu warto również zasygnalizować, że poszerzenie jej zakresu będzie wywierać wpływ na interpretację pojęć zawartych w wielu innych aktach prawnych rangi ustawowej.

---

[29] Art. 13a SystemOświU.
[30] Art. 43 KultFizU.
[31] Art. 2 ust. 2 SportU.
[32] T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 1872 ze zm.
[33] T.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 2171.
[34] Art. 3 pkt 3 BezpImMU.
[35] Art. 3 pkt 4 BezpImMU.
[36] Art. 3 pkt 1 lit. e BezpImMU.
[37] T.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1320.
[38] T.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1426 ze zm.
[39] T.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.

Ustawowa definicja sportu przyjęta w ustawie z 25.6.2010 r. o sporcie nawiązuje wprost do europejskiej optyki towarzyszącej temu zjawisku. W szczególności, należy odwołać się do postanowień Europejskiej Karty Sportu z 24.9.1992 r. oraz Białej Księgi na Temat Sportu z 11.7.1997 r. Oba powyższe dokumenty należy traktować jako fundamentalne dla wyznaczenia granic zainteresowania obszarem sportu w Unii Europejskiej. Nie można również w tym miejscu pominąć odniesienia do sformułowania *Pierre de Coubertin'a* („sport jest częścią dziedzictwa każdego człowieka i nic nigdy go nie zastąpi"), które otwiera drugi z wymienionych dokumentów.

Warto zauważyć, że w Białej Księdze na Temat Sportu określone zostały zasadnicze cele wyznaczające rolę sportu w Europie. Koncentrują się one wokół trzech płaszczyzn tego zjawiska, tj. wymiaru społecznego, organizacyjnego oraz gospodarczego. W tym miejscu wymienia się, w szczególności, wpływ sportu na poprawę zdrowia publicznego, walkę z dopingiem sportowym, rolę w zakresie szkolenia i edukacji, propagowanie postaw obywatelskich, potencjał w sferze integracji społecznej oraz w walce z rasizmem. W konsekwencji, powyższe, pozytywne cechy ruchu sportowego powinny umożliwiać jego finansowanie ze środków publicznych. Zwrócono również uwagę na potrzebę uwzględniania specyficznych cech europejskiego sportu, które można postrzegać w dwóch zasadniczych wymiarach, tj. po pierwsze, specyfiki aktywności i zasad sportowych oraz, po drugie, specyfiki struktury organizacyjnej tego obszaru[40].

Spostrzeżenia zawarte w Białej Księdze na Temat Sportu znalazły również swoje odzwierciedlenie w postanowieniach Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej[41]. Na podstawie art. 6 TFUE, sport został umiejscowiony w obszarze tzw. kompetencji koordynacyjnych Unii Europejskiej. W oparciu o art. 165 TFUE, Unia zobowiązała się również przyczyniać się do wspierania europejskich przedsięwzięć w zakresie sportu, uwzględniać jego szczególny charakter, jego struktury oparte na zasadzie dobrowolności oraz uwzględniać jego funkcję społeczną

[40] Zob. Biała Księga na Temat Sportu, s. 14.

[41] Zob. *D. Kornobis-Romanowska*, Szczególny charakter sportu w prawie Unii Europejskiej, [w:] *D. Kornobis-Romanowska* (red.), Sport w prawie europejskim, współczesne wyzwania dla teorii i praktyki, s. 11 i n.

i edukacyjną. Działania Unii w powyższym zakresie powinny natomiast służyć rozwojowi europejskiego wymiaru sportu, przez popieranie uczciwości i dostępności we współzawodnictwie sportowym oraz współpracy między podmiotami odpowiedzialnymi za sport, jak również przez ochronę integralności fizycznej i psychicznej sportowców, w szczególności tych najmłodszych[42].

Do zjawiska sportu wielokrotnie nawiązywano również w orzecznictwie TSUE. Za szczególnie doniosłą uznać należy linię orzeczniczą odnoszącą się do komercyjnego wymiaru działalności sportowej oraz umiejscawiającą ją w obrębie swobód rynku wewnętrznego[43]. Fundamentalne znaczenie przypisuje się w tym miejscu orzeczeniom C-36/74 *Walrave* i *Koch*[44], C-13/76 *Dona*[45] oraz C-415/93 *Bosman*[46]. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że w praktyce orzeczniczej TSUE od lat dostrzegane są specyficzne cechy sportu, które mogą uzasadniać pewne ograniczenia w zakresie stosowania do tej dziedziny przepisów traktatowych. Odnotowania wymagają w tym miejscu m.in. orzeczenia C-519/04 P *Meca-Medina*[47] oraz C-325/08 *Bernard*[48].

Warto również zauważyć, że w ramach prowadzonych postępowań, TSUE zetknął się też z koniecznością wyłożenia zakresu znaczeniowe-

---

[42] Art. 165 ust. 2 TFUE.

[43] Zob. szerzej *B. Rischka-Słowik*, Konstytucja sportu w Unii Europejskiej, s. 199 i n.; *A. Cieśliński*, Aktywność sportowa w świetle gwarancji swobód rynku wewnętrznego Unii Europejskiej – próba ujęcia systemowego, [w:] *D. Kornobis-Romanowska* (red.), Sport w prawie europejskim, współczesne wyzwania dla teorii i praktyki, s. 27 i n.

[44] Orzeczenie TSUE z 12.12.1974 r., C-36/74, www.curia.europa.eu; zob. *S. Weatherill*, The influence of EU Law on Sports Governance, [w:] *S. Gardiner, R. Parrish, R.C. Siekmann* (red.), EU, Sport, Law and Policy. Regulation, Re-regulation and Representation, T-M-C Haga 2009, s. 79 i n.

[45] Orzeczenie TSUE z 14.7.1976 r., C-13/76, Legalis, zob. *R. Parrish,* Sports, Law and Policy in the European Union, Manchester 2013, s. 87.

[46] Orzeczenie TSUE z 15.12.1995 r., C-415/93, Legalis Nr 54536; zob. *J.C. Drolet*, Extra Time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?, [w:] *S. Gardiner, R. Parrish, R.C. Siekmann* (red.), EU, Sport, Law and Policy. Regulation, Re-regulation and Representation, T-M-C Asser Press, s. 167 i n.

[47] Orzeczenie TSUE z 18.7.2006 r., C-519/04, Legalis, zob. *R. Parrish, S. Miettinen*, The Sporting Exception in the European Union Law, Haga 2008, s. 96 i n.

[48] Orzeczenie TSUE z 16.3.2010 r., C-325/08, Legalis; zob. *S. Weatherill*, The Olivier Bernard Case: How, if at all, to Fix Compensation for Training Young Players?, [w:] *S. Weatherill*, European Sports Law, Haga 2014, s. 485–496.

go samego pojęcia sportu. Nastąpiło to w szczególności w sprawach podatkowych odnoszących się do zakresu stosowania art. 132 ust. 1 lit. m Dyrektywy 2006/112/WE. W sprawie *Miasta Żamberk*[49] Trybunał orzekł m.in., że art. 132 ust. 1 lit. m ww. dyrektywy należy interpretować w ten sposób, iż niezorganizowana, niesystematyczna i niemająca na celu udziału w zawodach aktywność sportowa, może być uznana za uprawianie sportu w rozumieniu tego przepisu.

Podobna kwestia była też analizowana w sprawie C-90/16[50], która dotyczyła sporu pomiędzy *The English Bridge Union Limited* (EBU) a *Commissioners for Her Majesty's Revenue & Customs* (organ podatkowy i celny w Zjednoczonym Królestwie) w przedmiocie opodatkowania podatkiem VAT pobieranych przez EBU opłat za dopuszczenie do uczestnictwa w organizowanych przez niego turniejach brydża porównawczego. Przedmiotem orzeczenia TSUE była odpowiedź na pytanie prejudycjalne o cechy, które musi wykazywać dana aktywność, aby można było ją zakwalifikować jako „sport" w rozumieniu art. 132 ust. 1 lit. m Dyrektywy 2006/112/WE. W szczególności problem polegał na tym czy dana aktywność musi wykazywać znaczący (lub niepozbawiony znaczenia) element fizyczny, który jest istotny dla jej wyniku, czy też za wystarczające uznać należy, że charakteryzuje się ona znaczącym elementem umysłowym. W tym stanie rzeczy, drugie z postawionych pytań dotyczyło ustalenia czy brydż porównawczy jest „sportem" w rozumieniu art. 132 ust. 1 lit. m Dyrektywy 2006/112/WE. Stawiając powyższe pytania sąd odsyłający zauważył przy tym, że brydż porównawczy wykorzystuje zaawansowane umiejętności umysłowe, takie jak logika, myślenie lateralne, strategia lub pamięć, oraz że regularne granie w ten rodzaj brydża wspiera jednocześnie zdrowie psychiczne i fizyczne. Zagadnienie powyższe ściśle wiąże się z kwestią „intelektualnego" wymiaru sportu, które zostanie przedstawione w rozdziale II monografii. Natomiast na temat samej istoty sportu interesujące stanowisko przedstawił w tej sprawie Rzecznik Generalny *M. Szpunar*. W Opinii z 15.6.2017 r.[51] w pierw-

[49] Orzeczenie TSUE z 21.2.2013 r., C-18/12, *Město Žamberk* przeciwko *Finanční ředitelství v. Hradci Králové*, Legalis.

[50] Orzeczenie TSUE z 26.10.2017 r., C-90/16, Legalis.

[51] Opinia rzecznika generalnego *M. Szpunara* z 15.6.2017 r. w sprawie C-90/16, *The English Bridge Union Limited vs commissioners for her Majesty's revenue & customs*.

szej kolejności zwrócił on uwagę, że wobec braku jasnej definicji pojęcia sportu, punktem wyjścia wykładni tego pojęcia musi być jego znaczenie potoczne. W punkcie 23 Opinii posłużono się szeregiem definicji słownikowych, które kładą nacisk na intuicyjne oraz związane z aspektem fizycznym sposoby wyjaśniania tego zjawiska[52]. *M. Szpunar* zwraca następnie uwagę, że oparcie się wyłącznie na fizycznym aspekcie sportu nie umożliwi jednak pełnego wyjaśnienia jego istoty. W punkcie 42 Opinii wskazano również szereg cech, które charakteryzować powinny większość aktywności powszechnie uznawanych za sport. Po pierwsze, wystąpić powinien pewien nakład pracy (wysiłku), który umożliwi wykonanie jakiegoś wyzwania. Nie ma przy tym znaczenia, czy tym wyzwaniem jest zmierzenie się z przeciwnikiem czy też przekroczenie granic własnego ciała lub umysłu. Po drugie, podejmowanie stosownych wyzwań prowadzi do doskonalenia sprawności fizycznej lub umysłowej, a zarazem wpływa na poprawę kondycji (samopoczucia) fizycznego i umysłowego osób uprawiających sport. Po trzecie, aktywność taka z reguły nie jest wykonywana w kontekście wyłącznie komercyjnym. Po czwarte, o istocie sportu decyduje też odbiór społeczny (również o charakterze lokalnym) lub uznanie międzynarodowe.

Wskazany powyżej sposób postrzegania zjawiska sportu prowadzi jednocześnie do spostrzeżenia, że jest to płaszczyzna wymykająca się możliwości jej pełnego zdefiniowania. Taki punkt widzenia sugeruje sam *M. Szpunar* cytując na wstępie tekstu Opinii słowa *L. Wittgensteina* dotyczące natury gier[53].

---

[52] W pkt 23 Opinii w sprawie C-90/16 zamieszczono m.in. definicje słownikowe: *Oxford Advanced Learner's Dictionary* („aktywność wykonywana dla przyjemności wymagająca fizycznego wysiłku i sprawności, zwykle wykonywana w wyznaczonym do tego obszarze i według określonych reguł"); *Cambridge Dictionary* („gra, współzawodnictwo lub aktywność wymagająca fizycznego wysiłku i sprawności, uprawiane lub wykonywane zgodnie z określonymi zasadami dla zabawy lub zawodowo"); Słownika języka polskiego PWN („ćwiczenia i gry mające na celu rozwijanie sprawności fizycznej i dążenie we współzawodnictwie do uzyskania jak najlepszych wyników"); słownika *Larousse* („aktywność fizyczna wykonywana w celu poprawienia własnej kondycji fizycznej") oraz niemieckiego *Duden* („aktywność fizyczna wykonywana jako ćwiczenie fizyczne, wykonywana dla przyjemności czerpanej z ruchu i gry, zgodnie z określonymi zasadami").

[53] „Przypatrz się np. kiedyś temu, co nazywamy „grami". Chodzi mi tu o gry typu szachy, gry w karty, w piłkę, gry sportowe itd. Co jest im wszystkim wspólne? – Nie mów: „Muszą mieć coś wspólnego, bo inaczej nie nazywałyby się grami" – tylko patrz, czy mają

Stanowisko negujące potrzebę legalnego definiowania „sportu" odnaleźć można również w krajowej literaturze prawa sportowego. W szczególności postulat taki wyraża *E. Krześniak* zwracając uwagę, że jest to termin intuicyjnie wyczuwalny, którego nie da się zarazem ująć w precyzyjne ramy[54]. Warto odnotować trafność uwag powyższego Autora na temat nieprecyzyjności definicji sportu zawartej w art. 2 ust. 1 SportU oraz swobody w zakresie jej dowolnego interpretowania[55]. Co więcej, opierając się na cytowanej już definicji przedstawionej przez *Z. Czernego* można dojść do wniosku, że za sport mogłaby zostać uznana niemal każda aktywność człowieka pod warunkiem wystąpienia określonych cech. Przykładem tego rodzaju zaskakującej płaszczyzny, która w ocenie społecznej jawi się jako „sport" jest tzw. *Fantasy sport*, zakorzeniony przede wszystkim w świadomości społeczeństwa amerykańskiego[56]. Na trudności w zakresie precyzyjnego zdefiniowania pojęcia sportu uwagę zwraca też *H. Radke*, który dostrzega potrzebę ustalenia takiego znaczenia w procesie stosowania prawa[57].

Mimo wskazanych powyżej problemów towarzyszących prawnemu dookreśleniu zjawiska sportu, pojęcie to będzie wykorzystywane w niniejszej monografii w znaczeniu, które zostało przyjęte w art. 2 SportU. Przemawiają za tym dwa argumenty. Po pierwsze, mając świadomość wagi poglądów prezentowanych w doktrynie należy jednak stanąć na stanowisku zakładającym potrzebę korzystania przez ustawodawcę z definicji legalnej sportu. Jest to uzasadnione przede wszystkim występującymi w tej sferze relacjami o charakterze publicznoprawnym, a na ich potrzeby za niezbędne należy uznać posługiwanie się terminem sprecyzowanym ustawowo. Wzorem doświadczeń na gruncie prawa UE może to dotyczyć np. kwestii wyznaczenia zakresu obowiązku podatko-

coś wspólnego. – Gdy im się bowiem przypatrzysz, to nie dojrzysz wprawdzie niczego, co by było wszystkim wspólne, dostrzeżesz natomiast podobieństwa, pokrewieństwa – i to cały ich szereg. A więc jak się rzekło: nie myśl, lecz patrz!"; zob. *L. Wittgenstein*, Dociekania filozoficzne, tłum. *B. Wolniewicz*, Warszawa 2000, pkt 66.

[54] Zob. *E.J. Krześniak*, Ustawa o sporcie. Komentarz, s. 45.

[55] *Ibidem*, s. 48.

[56] Zob. *M. Edelman*, A Short Treatise on Fantasy Sports and the Law: How America Regulates its New National Pastime, Harvard Journal of Sports and Entertainment Law 2011.

[57] *H. Radke*, [w:] *M. Leciak* (red.), Prawo sportowe, s. 5.

wego, dopuszczalności finansowania ze środków publicznych albo ziszczenia się przesłanek dotyczących założenia federacji sportowej szczebla krajowego. Wadliwa konstrukcja dostarczonej przez prawodawcę definicji nie może zatem uzasadniać jej marginalizowania. Po drugie, jedno z założeń niniejszej monografii bezpośrednio wiąże się z potrzebą skonfrontowania cech działalności umiejscawianej w sferze sportu z jego nowym, kształtującym się wymiarem „elektronicznym". W tym stanie rzeczy, aby nie narazić się na zarzut arbitralności, płaszczyznę odniesienia postanowiono oprzeć na utrwalonych w przepisach prawa terminach.

Wymaga również podkreślenia, że pojęcie sportu występuje w ustawie z 25.6.2010 r. o sporcie w dwóch odmiennych znaczeniach. W sensie ogólnym, sport jako zjawisko społeczne, definiowany jest w art. 2 SportU, zaś przyjęte w tym miejscu rozumienie zostało zaczerpnięte z Europejskiej Karty Sportu Rady Europy, które zostało następnie powtórzone przez Komisję Europejską w Białej Księdze na Temat Sportu. Jednocześnie należy zauważyć, że ustawodawca posługuje się również pojęciem sportu w znaczeniu wąskim, które pozostaje w związku z konkretnym przedmiotem działalności polskich związków sportowych. W powyższym rozumieniu, określenie „sport" zastąpiło, funkcjonujące w poprzednim stanie prawnym, pojęcia dyscypliny oraz dziedziny sportu. Przykładowo, zgodnie z art. 7 SportU, polski związek sportowy może być utworzony w celu organizowania i prowadzenia współzawodnictwa w „danym sporcie". Innymi słowy, w świetle regulacji krajowej, można mówić o jednym „sporcie" jak również o wielu „sportach", które powinny być każdorazowo odnoszone do konkretnego współzawodnictwa.

W niniejszej monografii nie unika się wykorzystywania powyższego terminu w obu zaprezentowanych znaczeniach. Co więcej, wpływa to również na terminologię, którą autor posługuje się w przypadku e-sportu, gdzie obok terminu zbiorczego (sport elektroniczny), używa kilkukrotnie liczby mnogiej, np. frazy „sporty elektroniczne", która oddaje wielość rozmaitych „dyscyplin" e-sportowych.

3. Istota gry elektronicznej

3.1. Cechy oraz znaczenie gier

W ślad za cytowanym już w niniejszej monografii spostrzeżeniem *L. Wittgensteina* warto na wstępie zauważyć, że potoczne rozumienie pojęcia gra nie wymaga szczegółowego definiowania. Nie da się bowiem wskazać ani jednej przesłanki, która pozwoliłaby na opisanie każdej, bez żadnego wyjątku, gry. Dostrzegalne będą natomiast podobieństwa oraz pokrewieństwa, którymi te aktywności mogą się charakteryzować[58].

W tym stanie rzeczy warto zwrócić uwagę na cechy, które najczęściej odnaleźć można w ich opisach. W Słowniku języka polskiego PWN mianem gry nazywa się zabawę towarzyską lub rozgrywkę sportową, prowadzoną według określonych zasad[59]. Podobne określenie znalazło się w Wielkim słowniku języka polskiego gdzie gra oznacza „zabawę towarzyską prowadzoną według pewnych zasad, niekiedy połączoną z hazardem"[60]. W ocenie *J. Huizingi* grę postrzegać można jako pewną aktywność wykonywaną w ustalonych granicach czasu i przestrzeni, która nie prowadzi do osiągnięcia żadnych precyzyjnych celów (jest celem samym w sobie), oraz charakteryzuje się akceptacją przez jej uczestnika obowiązujących reguł, a także wzrostem napięcia, ekscytacji i świadomości „odmienności" od zwyczajnego życia[61]. Na tej podstawie można zatem zauważyć, że grami najczęściej będą czynności podporządkowane ustalonym zasadom, w których udział bierze jedna lub więcej osób. Przy czym, za charakterystyczny uznać należy też zazwyczaj „rozrywkowy" charakter takiej aktywności.

Warto również odnotować, że słowu „gra" może być przypisywane odmienne, przedmiotowe znaczenie (przedmiot służący do grania). Zwrócił na to uwagę *K. Szpyt* podkreślając przy tym, że oba nietożsame

---

[58] W literaturze prawa sportowego do poglądów *L. Wittgensteina* nawiązał *E.J. Krześniak*, zob. *E.J. Krześniak*, Ustawa o sporcie. Komentarz, s. 45.

[59] Słownik języka polskiego PWN, Warszawa 1996, s. 241.

[60] *S. Dubisz* (red.), Wielki słownik języka polskiego PWN, Tom a–g, Warszawa 2018, s. 1113.

[61] Tak *J. Huizinga*, Homo ludens. Zabawa jako źródło kultury, Warszawa 1985, s. 55–56; *S. Radowicki,* [w:] *S. Radowicki, M. Wierzbowski*, Ustawa o grach hazardowych. Komentarz, Warszawa 2019, komentarz do art.1.

desygnaty tego terminu znajdą zastosowanie do gier komputerowych. Gra oznaczać może bowiem albo samą rozgrywkę, albo nośnik (np. pudełko z płytą) z umieszczonym w nim utworem[62]. Powyższy punkt widzenia prowadzi, na marginesie, do spostrzeżenia na temat występującego w języku polskim braku typowej dla języka angielskiego dystynkcji pomiędzy słowami *play* oraz *game* (po polsku powiemy „gram w grę")[63]. Mając powyższe na uwadze należy podkreślić, że termin „gra" może odnosić się albo do określonej aktywności ludzkiej, albo do pewnego przedmiotu lub innego wytworu ludzkiej wyobraźni. Co istotne dla podjętych rozważań, w tym drugim znaczeniu „gra" może być rozpatrywana jako utwór w rozumieniu prawa autorskiego. Zagadnienie powyższe stanowi przedmiot analizy w Rozdziale IV monografii.

Zwrócenia uwagi wymaga ponadto, że pojęcie gry jest wykorzystywane w wielu dyscyplinach naukowych gdzie może ono nabierać nietożsamych znaczeń. W szczególności, warto w tym miejscu posłużyć się rozumieniem istoty gry przyjętym w matematycznej teorii gier, która odnosi się do rozwiązywania określonych sytuacji konfliktowych (oraz kooperacyjnych), gdzie wynik uzyskany przez jedną osobę pozostaje w zależności od decyzji podejmowanych przez inne osoby[64]. Teoria gier może służyć m.in. do opisania działań racjonalnych jednostek w warunkach interakcji z innymi racjonalnymi jednostkami. W jej ramach, wśród elementów składowych gier wymienia się zbiór co najmniej dwóch osób (graczy), które postępują w sposób racjonalny oraz dążą do maksymalizacji swoich wypłat; zbiór wybieranych przez graczy strategii; zbiór funkcji, które odpowiadają za przypisanie skutku oraz zbiór wypłat, które pozostają w związku z wynikiem gry[65].

W socjologii, teoria gier może umożliwić budowanie modeli wyjaśniających, dlaczego jednostki w warunkach społecznych działają

---

[62] *K. Szpyt*, Obrót dobrami wirtualnymi w grach komputerowych, Warszawa 2018, s. 2.

[63] Szerzej na temat powyższych sformułowań zob. *K. Salen*, *E. Zimmermann*, Rules of Play – Game Design Fundamentals, Massachusetts Institute of Technology 2004, s. 2.

[64] Teorię przedstawili *John von Neuman* oraz *Oskar Morgenstern* w pracy pt. Teoria gier i zachowanie ekonomiczne z 1944 r.

[65] Zob. *T. Płatkowski*, Wstęp do teorii gier, Uniwersytet Warszawski 2011; *J. Haman*, Gry wokół nas. Socjolog i teoria gier, Warszawa 2014, s. 31.